

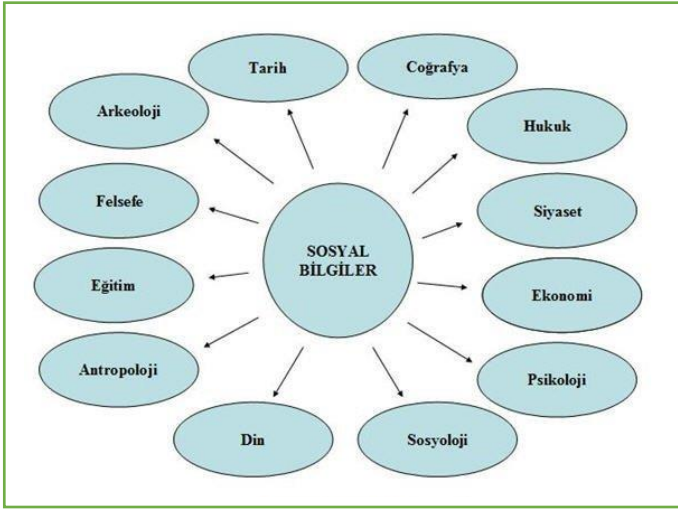
SOSYAL BİLGİLER

1.ÜNİTE: BİREY VE TOPLUM

Sosyal Bilgiler Dersinden Öğrendiklerimiz

Sosyal bilgiler dersi günlük hayatımızı kolaylaştıracak bilgiler edinmemizi sağlar. Bizi sosyal hayata hazırlar. Bizim iyi bir vatandaş ve birey olmamızı sağlayan bir derstir. Sosyal bilgiler dersi, içine farklı sosyal bilimleri alan bir derstir.

Sosyal bilgileri oluşturan bilimler;

Sosyal bilgiler insanı ve yaşamını konu alır. Kendi kendimizi ve diğerlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olur.

Sosyal Bilgiler dersi sayesinde öğrendiklerimiz;

- Milli ve manevi değerlerimiz,
- Yaşadığımız çevre,
- Haklarımız ve sorumluluklarımız,
- Atatürk ilke ve İnkılapları,
- Etkin vatandaş olma,
- Sorumlu vatandaş olma,
- Dünyayı tanıma,
- Ülkemizin kültürel özellikleri,
- Ülkemizin ekonomik faaliyetleri,
- Demokratik yaşam tarzı,
- İlgilerimizin ve isteklerimizin farkına varmayı,
- Bilim ve teknolojinin insana faydalarını,
- Yardımlaşmanın önemini,
- Eleştirel düşünmeyi.

Kısacası Sosyal Bilgiler bize hayatı anlatan çok önemli bir derstir.

Etkin Vatandaş

Aynı toprak üzerinde yaşayan ve aynı devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişilere **vatandaş** adı verilir. Vatandaşların bağlı olduğu devlete karşı sorumlulukları olduğu gibi devletin de vatandaşlara sağladığı haklar vardır. **Haklarını ve sorumluluklarını bilen ve bunlara göre hareket eden kişiler etkin birer vatandaşdır.**

Etkin Vatandaş Neler Yapar;

- Vergilerini düzenli olarak yatırır.
- Seçimlerde oy kullanır.
- Askerlik görevini yapar.
- Hak ve sorumluluklarını bilir.
- Üretim yaparak ekonomiye katkı sağlar.
- Kanun ve kurallara uyar.
- Çevresini temiz tutar.
- Çevresine rahatsızlık vermez.
- Ülke yönetimine katılır.
- Vatanına milletine hayırlı bir insan olur.

Olaylar ve Çok Boyutluluğu

Olay: Belirli bir süre içinde gerçekleşen, başlangıç ve bitiş zamanı ve yeri belli olan durumlara **olay** denir.

Günlük hayatta birçok olayla karşılaşırız. **Örneğin;** kara yolunda seyir hâlindeki bir aracın kaza yapması, sağanak yağış sonucunda sel meydana gelmesi, bir ailenin iş değişikliği sebebiyle bir şehirden başka bir şehre taşınması gibi olaylar aynı anda birçok insanın hayatını etkileyebilir.

Olayların Özellikleri

- Olaylar tek bir nedenden dolayı çıkmaz, her olayın birden fazla nedeni ve sonucu vardır.
- Herkes aynı olaydan aynı şekilde etkilenmez, farklı şekilde etkilenebilir.
- Bazı olayların sonuçları yeni olaylar başlatabilir.

Bir olayın birden fazla nedeni ve sonucu olmasına olayın çok boyutluluğu denir.

Çok Boyutluluğa Örnek; Trafik Kazası

Trafik Kazası

Nedenleri:

- Yol hataları,
- Sürücü hataları,
- Kullanılan araç arızaları,
- Trafik işaretleri hataları,
- Sürücü hataları,

Sonuçları:

- Can kaybı olabilir,
- Mal kaybı olabilir,
- Sakat kalma durumu olabilir,
- Korku oluşabilir,

Trafik kazası olayında bazı kişiler bu olaydan olumlu etkilenebilir. Örneğin tamirciler.

Kısaca bir olayın birden fazla neden ve sonucu vardır. Kişiler olaylardan farklı etkilenebilir. Bazıları olumlu bazıları olumsuz bazı kişilerde hiç etkilenmeyebilir.

Haklarımız ve Sorumluluklarımız

İnsan sosyal bir canlıdır. Bu sebeple birlikte yaşamak zorundadır. Birey, grup, kalabalık, kurum yani insanın oluşturduğu her şey toplumun içine girer.

Birey: Toplumu oluşturan insanlardan her biri, fert.

Toplum: Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü.

Sosyalleşme: Bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olma sürecine sosyalleşme denir. Bu süreçte birey, toplumun kültürel değerlerini öğrenir ve kendine has beceriler edinir.

Birey olarak dünyaya geldiğimiz andan itibaren içinde bulunduğumuz grup ve kurumlarda çeşitli sosyal roller üstleniriz.

Rol Nedir?

Bir insanın içinde bulunduğu grup ya da kurumlarda üzerine düşen görev ya da sorumluluklara rol denir.

Örneğin; anne , baba, kardeş, çocuk, abla, öğrenci, doktor vs. rollerimize örnektir.

Rollerin Özellikleri

1. Üstlendiğimiz rollerin bazılarını **doğuştan** kazanırken bazılarını **sonradan** kazanırız.

Doğuştan Kazanılan Roller: Kardeş, Evlat, Torun, Dede, Anne, Baba,	Sonradan Kazanılan Roller: Sınıf başkanı, Doktor, Öğretmen, Arkadaş, Öğrenci,
Doğuştan kazandığımız rolleri seçme imkanımız yoktur.	Sonradan kazandığımız rolleri seçerken bizim çabamız vardır.

2. İnsanlar **birden fazla** role sahip olabilirler. Yani gün içerisinde hem öğrenci, hem de kardeş olabiliriz. Üzerimize aldığımız rollerden çeşitli beklentiler bulunmaktadır. Örneğin Doktor isek hastaları tedavi etmemiz bizden beklenir.

Değişen rollere örnek verecek olursak;

Mustafa Avcı

Okulda: Öğretmen,

Ailede: Kardeş, dayı, amca,

Çevrede: Arkadaş,

Kursta: Öğrenci, kursiyer,

Pazarda: Müşteri,

3. Gün içinde farklı roller üstlenebiliriz.
4. Üzerimize aldığımız rollerden beklentiler bulunmaktadır. Bu roller toplumdan topluma değişebilir.

Grup

Ortak bir amaç için bir araya gelen, görüşleri çıkarları bir olan aralarında dayanışma ve işbirliği olan insan topluluğuna **"Grup"** denir. **Örneğin; aile, okul, futbol takımı** birer grup örneğidir.

Fenerbahçe Takımı Bir Gruptur.

Grupların Özellikleri

- Aralarında ortak bir amaç vardır.
- Belirli bir süre için bir arada bulunurlar.
- İşbirliği ve dayanışma içinde çalışırlar.
- Üye olduğumuz gruplarda farklı roller üstlenebiliriz.
- Birden fazla gruba üye olabiliriz.

Kalabalık

Aralarında ortak bir amaç olmayan, birlikte hareket etmeyen kısa süreli bir arada bulunan insan topluluğudur. **Örneğin;** otobüs sırası bekleyen insanlar, pazarda alışveriş yapan insanlar gibi.

Kurum

Belirli bir amacı yerine getirmek için kurallar dahilinde oluşturulmuş kuruluşlardır. **Örneğin; okul, hastane, emniyet teşkilatı, belediye.**

Kurumların Özellikleri

- Resmi ve özel kurumlar olabilir.
- İşleyişi belirli kurallar dahilinde olur.
- Alt üst ilişkisi vardır.
- Toplumsal bir ihtiyacı karşılarlar.

Rollerimiz bize birtakım **haklar ve sorumluluklar** yükler. Haklarımız hukukun çizdiği sınırlar çerçevesinde sahip olduğumuz kazanımlar ya da yapabileceklerimizle ilgilidir. Sorumluluklarımız ise üstlendiğimiz rollerimizin gereklerini yerine getirmeye ilgilidir. **Örneğin okulda eğitim öğretim hizmetlerinden faydalanmak hakkımız, ders çalışmak sorumluluğumuzdur.**

Hak

Bir insanın bir işi yapabilme yetkisidir. Haklarımızı kullanabilmek için öncelikle hangi haklara sahip olduğumuzu bilmemiz gerekmektedir. **Örneğin; eğitim hakkı, sağlık hakkı, yaşama hakkı haklara örnek olarak gösterilebilir.**

Bir insanın en temel hakkı yaşama hakkıdır.

Çocuk olarak;

Oyun oynama, eğitim görme, eğlenme, sevgi ve saygı görme, zorla çalıştırılmama, beslenme, giyinme, gezme gibi haklarımız vardır.

Sorumluluk

Üstlendiğimiz rollerin gereklerini yerine getirmek ise sorumluluktur. **Örneğin; öğrenci olarak ödevlerimizi yapmamız sorumluluktur.** Yaşımız ilerledikçe bazı rollerimiz değişirse de sorumluluklarımız değişir. Aile içinde her zaman anne babamızın evladınızdır. Bu rolümüz hayat boyu devam eder ancak rolümüzün sorumlulukları yaşımız ilerledikçe değişir.

	Ailede	Okulda	Çevrede
Rollerim	Kardeş	Öğrenci	Arkadaş
Haklarım	Barınma	Eğitim	Oyun Hakkı
Sorumluluklarım	Odami Toplama	Ders Dinleme	Yere Çöp Atmama

Bazı Rollerimiz, Haklarımız ve Sorumluluklarımız

Bir işi sonuçlandırmak için neyin, ne zaman yapılacağına önceden düzenlenmesine **plan** denir. Planlı çalışmak, bireyi başarıya götürdüğü gibi işlerimizi de zamanında ve düzgün bir şekilde sonuçlandırmamızı sağlar.

Çocuk Hakları

UNICEF 1946 yılında kurulan **Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu'dur.** Tüm çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal bakımdan mümkün olan en üst seviyeye erişecek şekilde gelişebilmeleri için gereken haklarını belirleyen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, UNICEF'in çalışmalarının temelini oluşturur.

Çocuk hakları, tüm dünyada çocukların sahip olduğu hakları tanımlayan ve çocukların sahip olduğu hakların korunması olarak tanımlanabilir. Her çocuk, doğuştan bazı haklara sahiptir. Eğitim, sağlık, yaşama, barınma, gibi haklara sahip olan çocuklar, yetişkinler ya da diğer çocuklar karşısında savunmasızdır. Bu nedenle çocuklara bazı hakların verilmesi ve bu hakların korunması, tüm çocuklar için çok önemlidir. Çocukların temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kullanmalarını sağlamak için **"Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme"** hazırlanmıştır.

**20 KASIM
DÜNYA
ÇOCUK HAKLARI
GÜNÜ**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesinin Bazı Maddeleri

- Her birey on sekiz yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir.
- Çocuk Hakları, bütün çocuklar içindir. Doğum yerleri, konuştukları dil ne olursa olsun fark etmez.
- Yaşamak, her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocukların yaşamını korumaktır.
- Her çocuğun duygu ve düşüncelerini istediği şekilde açıklama hakkı vardır.
- Her çocuğun gelişme hakkı ve sağlığı güvence altında olmalıdır.

www.derslig.com